

SZARVAS és VIDEKE

TÁRSADALMI és SZÉPIRODALMI HETILAP.

Megjelen hetenkint egyszer, vasárnap reggel.

Előfizetési ár:

Egész évre 5 ft — kr.
Félévre 2 ft 50 kr.
Negyedévre 1 ft 25 kr.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
Báza-utca, 1283. szám, hova a lap, szellemi
részét illető közlemények, reklamációk és elő-
fizetési pénzek küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetéseket és hirdetéseket elfogad helyben
A NYÁCSIK SOMA UTÓDA CÉG.
Ugyanitt egyes számok is kaphatók.
Egyes szám ára 10 kr.
Hirdetések és nyilvántartási közlemények jutányos
áron vétetnek fel.

Alakítsunk tűzoltó egyesületet!

Az immár hónapok óta tartó rettenetes hőség és szárazság legborzalmasab következményei bizonyára ahhoz a hosszú névsorhoz fűződnek, melyet a legutóbbi napokban lángoknak martalékul esett községek nevei képeznek. Moor, Tapolya, T.-Ujlak, N.-Szőlős, Salánk, Mácsa, Pilis-Csaba, Jászberény, Boros-Bocsárd, Heltan, Pócs-Megyer, Staremiastó, Ér-Semje, Velence, Kóka, s legujabban Tokaj, Lőcse, Dobsina, meg a többi szerencsétlen község elhamvadt templomai, házsorai, gazdasági épületei, terményei és emberáldozatai, ezernyi hajléktalanul maradt család koldusajja mind — csak alig két hétre, terjedő időszak, szomorú krónikája — szörnyű ujjmutatás arra, hogy alakítsunk tűzoltó-egyesületet!

Isten jóságos kegyelme, telkeink szerencsés beosztása, polgárainknak a mentésben önfeláldozó készsége megóvták városunkat eddig minden nagyobb catastrophától. Legyen érte hála az égnek, hála a városalapítók bölcsességének a múltban és hála az emberi jóra valósnak a jelenben, a mi városunk történetében nagy, terjedelmes tüzesetek nincsenek följegyezve. De szabad-e ezért elbizakodnunk? Nincs-e azért az elpusztult községek balsorsán mit okulnunk?

A természet oly aggasztó jelenségeinek összjátéka, minő a mostani szakadatlan hőség, tengernyi por, csaknem az utolsó cseppig kiszáradt kútink, az ilyenkor könnyen kerekedő szélvész esetén végzettsé növelhetik a legkisebb tűz kintését, kivált a mezei munkák időszakában, a mikor a város igazi munkabíró lakóinak 70—80 százaléka távol van. Ilyen esetben a rendületlen éber lélek jelenlét, a biztos és könnyű tájékozódás képessége, a kifejlesztett munka eredményét sokszorozó testi ügyesség és céltudatos rendszeresség többet ér, mint a sokkalta nagyobb erőtmegnek fejevesztett, rendszertelen, zavart ide-oda kapkodása, a

melyben nagy catastropháknál, a gyakorlatlan mentők legjobb törekvései is meghiúsulnak. Ez nem phrazis, ez a tűzcatastrophák történetéből elvont szomorú tanulság, melyet — adja Isten — ne a tapasztalásból kelljen városunk lakóinak megtanulniok!

Am ezért e szövegünket ne vegye senki, sem vádnak, sem bizalmatlansági nyilatkozatnak derék polgárságunkkal szemben. Őszinte elismeréssel emlékezzünk polgárainknak vész idején eddig tanusított magatartására, sőt éppen ebben bizva, erre hívva, közve ajánljuk megszívlelésre a tűzoltó egyesület eszméjét, mint a hogy a jó helyébe a jobbat ajánlani szokás.

A mi a dolog praktikumát illeti, nem gondolunk mi semmiféle cifra sisakos, zsinóros, egyenruhás daliákra; költséges is, felesleges is, impraktikus is volna a harang megkondulására először a ruhatárhoz szaladni és toilettéhez fogni. Sem állandó tűzoltó csapat szervezésére nem gondolunk, ez még költségesebb s még feleslegesebb volna. Mi csak tűzoltáshoz értő olyan lelkes csapatra gondolunk, mely javaerőben levő ifjú hivatalnokból s iparosokból, azaz olyan lakosokból alakulna, kik minden időszakban a városban tartózkodnak, kikre tehát a mezei munkák időszakaiban is számíthatnak. Mindennapi lecke órákra sem gondolunk, erre ezek nem érnek rá, hanem arra igen, hogy heti, vagy két heti egy-két órában, a tűzvésznel előforduló tennivalókban — elvek és módok szerint — szakszerűen tájékozódjanak, a tűzoltásnál használt eszközökkel alaposan megismerkedjenek, velők jól és célszerűen bánni megtanuljanak, alkalmas tornagyakorlatokkal kívánatos testi ügyességet szerezzenek, bizonyos vezéri jelszók szerint összhangos rendszeres működéshez szokjanak, szóval a mentésre fordított erőt és munkát intelligentiájukkal fokozni, és gyarapítani képesekké váljanak.

Ez nemes férfias sport egyuttal.

mely csak némi idő- és munka-áldozattal jár, de pénzbe nem igen kerül. A mi kevésbe kerül, azt még magánáldozatokból sem volna nehéz összeremtenünk, de azt hiszen ilyen nagy fontosságú és közhasznú célra városi hatóságunk is szívesen megszavazná azt a kevés alaptőkét, vagy évi segélyt, a mi az eszme megvalósításához szükségeltetné. Sőt maguk a tagok is szívesen rááldoznak egy-két frtot némely apróbb kézi eszközök beszerzésére, a maguk dicsőségére és városunk közhasznára.

Am vegyék fontolóra és szíveleljék meg ez eszmét intelligensebb polgáraink s lelkes megbeszéléssel egymás közt készítsék elő nyerjék meg a kedélyeket az alakulandó egyesület számára. Sajnáljuk, hogy ezuttal csak e néhány alapvető gondolatnak adhattunk szót, hogy az egyesület alakulásának szükséges voltát figyelembe vettük, de reméljük, hogy a hozzáértők hozzá is szólnak az ügyhöz s talán részletesebb tervezet közlésével az alakulást elősegítik s nem marad a pusztában elhangzó szó azaz főhivatnak, hogy:

Alakítsunk tűzoltó egyesületet!

K. S.

Hogy védekezzünk tűzveszély ellen?

A tűzveszély ellen századok óta sikertelenül küzd az emberiség.

Helységek elhamvadásáról maig is mindennap olvashatunk, a nyári meleg idők beálltával. Sőt úgy tapasztaljuk, hogy a tűzvészek száma, az emberiség szaporodásával lépést tartva emelkedik, mert minél inkább népesednek a helységek és puszták, annál több lakóhelyre van szüksége az embernek s így azok körül annál több éghető anyag gyűl össze, többnyire rendszertelen csoportban. Hol leggyakoribb a tűzvész, mint épen nagy városokban? daczára, hogy ott a tűzmentes anyaggal való építkezésre jóval nagyobb figyelem fordítatik, mint falun.

Ujabban, a vegytan tudósai, mintegy versenyre keltek oly oltó folyadékok és gázok előállításában, melyek

a tüzet eddig nem remélt gyorsasággal eloltják, mint pl.: az Extingueur, mata fülgős stb. De ezek általános használatúvá drágaságuk folytán is inkább csak a tűz kitörésekor, mint oltásakor válhatnak. A társadalom tűzoltó-egyletek alakítása, a kormány pedig két évvel ezelőtt egy tűzrendészeti rendelet kibocsátásával rötta le ez irányban némileg kötelességét.

Míg a biztosítás, ezen egyesek által is gyakorolható áldásos intézmény fennmaradt a legelszigeteltebben élő s szegényebb, sorsu népek számára is kárpótlásul.

Az említett tűzvédelmi eszközök és intézmények közül legfontosabb és így első a biztosítás elterjesztése; mert biztosítás esetén minden körülmények között megtérül a tűz által okozott anyagi kár, és így a biztosító, a tűznek legnagyobb rémétől, az elsze-gényedéstől megmenekül.

A biztosítás mellett jóval kevesebb megnyugtatóst nyújt bármily tűzmentes építkezés, vagy jól betanított tűzoltóság is; mivel az építkezés mai fokán a leg-vagyonosabb osztálynál sem zárja ki a tűzvész lehetőségét, a tűzoltóság pedig, ha legkitünőbb is, és ha legnagyobb jó akarattal támogatatik is a lakosság által, (a mi ritkán van így) egy száraz viharban tehetatlenné lesz a tűzvészszel szemben. Pedig éppen ekkor lenne értéke működésének, mert ilyenkor pusztulnak el egész községek.

A biztosítás után következik egy helyes építkezési szabályrendelet, s annak szigorú foganatosítása. Azt látjuk városunk példájából, hogy ott, a hol tágas udvar, és egyenes széles utcák vannak, s azok fával beültetve, nem ölthet a tűz nagyobb arányokat. A számos építkezési szabály közül mily fontos az életmentésnél, és vagyonmentésnél, csupán az ablakok, és ajtók kellő belvilága! Egy oly ablakon, melyben sem kereszt-vas, sem

kereszt-fa nincs, vagyis középen nyílik, a bennszorult ember gyorsan menekülhet; a széles ajtón fekvő beteg, ágyastul vihető ki stb. Hasznos az is, ha a zsindeyes, és nádas háztetőkön, tetőlétra áll. Mindig meg lehetne védeni, egy kívül égni kezdő fazsindeyes házat, ha tetejére gyorsan felszaladhatnánk.

Végül egy tűzrendészeti szabály alkotását tartom, a dühöngő tűzvész ellen, mint harmadik harczoló eszközt szükségesnek, s ennek legelső sorban a takarmányneműek udvaron való tartását, főképp ott eséplését kellene erősen tilalmazni. Ez okozza többször, a falvak pusztulását. Magas kormányunk kiadott tűzrendészeti szabályaiban hangsúlyozza a rendszeres tűzoltás céljából tűzoltó-testület szervezését is, és pedig háromféle módon: vagy fizetéssel, vagy önkéntes, vagy kirendelt (kötelezett) tűzoltóság czimmel. E három közül, nálunk az önkéntes tűzoltóság felállítása ajánlatos, mivel lakosságunk különben is nagy buzgalommal olt, míg a kötelezett tűzoltóság behozatala feleslegesnek látszik akkor, midőn önként is elég számmal működnek a tűznél. A fizetéssel tűzorség végül azért nem indokolt nálunk, mert az általa elért haszon nincs arányban a reá fordított költséggel.

TÜZOLTÓ.

Adatok a szarvasi regále-kérdéshez.

(Folytatás.)

B.) Második osztálya a kiváltandó javaknak, melyekért fizetendő tőkepénz, részint, mert közvetlen egyeseknek nem jövedelmezett, részint, mert hely- és számmelküli levén, évenkénti változékonyság alá volt vetve, és így egyesekre nem vethető ki, hanem mint a közös érdekeltiségnek tulajdona, közös alaphól volt fizetendő — ilyenek:

aa) a kir. haszonvételek minden fajai ide értvén a boltokat is.

bb) a házatlan zsellérek, kik semmi fekvő vagyonnal nem bírván, minthogy az általuk teljesített szokott évenkénti fizetés csak személyükre volt kivetve, személyeik pedig sorsuk fordultával más lakhelyre is áttehetők voltak, az általuk fizetendő tagság tőkejének lefizetését tőlük nem lehetett követelni. — Ugyszintén

cc) A kazánok utáni fizetés is, miután az a törvények értelmében csak is azon évben volt követelhető, melyben az használtatott.

Igy ez utóbbi mindkettőnek száma évenként változható levén, reájok a váltásági tőkepénz semmi részben sem volt róható; annál fogva valamint az ezek, úgy a fönnebb említett kir. haszonvételek után eső váltásági tőkepénz, az érdekeltiségnek közösen hagyott birtokából volt fizetendő, mint viszont az ezekből bejövendő pénzek is az érdekeltiség váltásági közpénztárába jövedelmeztek, és az urb. t.-ezikkelyek értelméből kifolyólag, a házaz zsellérek minden nap helyett 10 pengő krt, összesen tehát 2 frtot tartoztak fejenként és évenként a vált. pénztárba befizetni, ugy szintén minden használás alatt kazántól ugyanazon törvények értelmében 2 forint volt fizetendő.

Ami már most az ekkint közösbe jövedelmezendő javak váltásági tőkepénz-alapját illeti: bizonyos az, hogy miután az érdekeltiség volt földesurainak nagylelkűségök által azon szerencsés helyzetbe jutott, miszerint legelőbeli illetménye „csupán az örök-váltáság tekintetéből” minden telek után a törvenyszabta legtöbbnél tíz holddal bővebben adatott ki, és így az ezen legtöbbet meghaladó legelőbeli illetmény (a szerződés nyilvános szavai szerint) egyenesen váltáság alapjául szolgáló, s azon célra is adott biztosíték a város összes érdekeltisége által (az urb. állományok különbeni épentartása mellett) akként volt kezelhetető, mint azt az örök-váltáság eszközölésére legelő-szerűbben fordítandónak tartotta, tisztán kitűnt, hogy az érdekeltiség, a legelőbeli illetmény czime alatt 1200 negyszög ölvel mér-

TÁRCZA.

ÖRZSE NÉNI.

— Ez nem krónikás adoma. —

— A „Szarvas és Vidéke” számára írta A. B. —

Nagy kutya csont volt bizony az én kedves Miska barátom! Papnak készült és magyar királyi bogarász lett belőle, értett sok mindenhez, különösen a gyaloglás szép mesterségében volt kitűnő jártassága; alig vártuk már, hogy legátiból megjöjjön, hogy megtudhassuk, hány lépés Pápához: Kőrmend, Óvár, vagy Simontornya! (tessék csak elővenni t. cz. olvasóm a mappát, s becses figyelmedre méltatni ezeket a distancziákat) mert őmindezeket (és többeket is) meglepte, tárczájába lixén feljegyezte, megvan nála ma is. A gazdász, kertész, méhészet iránt kitűnő előszeretettel viseltetett; ha meghallotta, hogy az Óvári akadémián valami új módját tradálják a petrezselyem-, vagy kalarábhetermesztésnek, betegnek jelentette magát, s két nap, nem láttuk, addig ő a zsidó-lecseke elől Óváron járt gyalog, kivallatta a tanárt, s itthon a gazdasszonya kertjében rögtön alkalmazásba vette.

Húsvétkor, pünkösdkor, ha legátiból ment, tele volt a zsebe ojtó-, szemző-gallyak-

kal, úton-útfélen, erdön-mezőn, beojtott, szemzett minden bokrot; később a járó-kelők csak csudálkoztak, hogy terem a vadrózsabokor kellő közepén a legritkább thea-sultána, vagy a vadkörtefa egy gallyán a leg-szebb izenbart?!

Ezekről is jegyzéket vezetett, s ma már a hetedik millióban jár a nemesített fák száma, miket életében beojtogatott.

Sokszor nagy örömmel sietett haza zsebkendőjében hozván valamit; mi azt gondoltuk, hogy valami kedves gyümölcsöt hoz nekünk, vagy szép virágot az ideáljának, a szende Elizkének; hát uramfia! csak ráz ám ki egy egész méhrajt!

Ucczu neki, nyargaltunk ki a szobából. Ne féljete! — mond Miska — jó állatkák ezek, nem bántanak; azzal kiment, a méhek körülrepkedtek, s elvezeté őket a kaptárba.

A kutyák nyelven is értett, bármely idegen kutya a legnyájasabb — még a mai korba is beillő — farkcsóválással szűkölt lábai elé, ha szólítá; sokszor meg ha 5—6 kutyát az utcán meglátott, valamit szólott nekik és azok egyszerre elkezdtek hátra felé kaparni, szörűk felberzenkedett, egymásnak estek, két lábra álltak, olyan marakodást, hentergést mívelének, hogy majd megszakadtunk nevetve az ingyen kutyakomédián.

Egyszer, mikor már olyan bálba járnivaló gyerekek voltunk, összeszövetkeztünk, hogy elmegyünk a maszk-bálba! A bedellus nem fog megismerni, s mi — incognitó — jól mulatunk.

Bál előtt vagy két hétig mindig az utcákon járkált Miska, s a hány kutyát csak meglátott — a meszaros kutyától kezdve, le a pinesig — mind oda csaltamagához, a kutya jött nagy kedveskedéssel, s egyszer csak: . . . favég-favég! jajajaj! . . . szaladt ám a kutya, . . . de a farka már akkor Miska zsebében volt!

A maszk-bálon, mint indiánfőnök jelent meg, 26 kutyafarkkal ékesítve, s még sohse tapasztalt hatást csinált; hanem a szende Eliz mamája megismerte a kedves pinesijének a farkát a Miska főnöki koronája tetején, s másnap kikutyaporeziózták Miskát a házból, mit ő azzal bosszult meg, hogy az nap este 9—10 órakor vagy 50—60 kutyát maga után csalt, felállította őket szép rendben egy tömegbe a szende Eliz mamájának az ablaka alá, s egy fisdur scálát eltűtölt előttük, s azzal oly irtóztató concert következett s tartott mindaddig, míg a rendőrök szét nem zavarták a működő művészeket, hogy a szende Eliz mamája görcsös vonaglásba esett, s ez így ment vagy négy estén.

ten kiadott 15,216, holdból.*) 4640, holddal (mint melyek a váltás alá esett 464 urb. telek után, a törvényszabta legtöbbnél bővebben kiadattak), valamint azon 200 holddal is, melyek a város terjesztésére vétettek, és így összesen 4840 holdról, mint tulajdon szerzeményéről s illetőleg szabad majorsági földéről szabadon rendelkezhetett azt, mint szerző adhatta-vehette-zálogosíthatta, és az örökváltás elérése tekintetéből oda fordíthatta, hova azt a kitűzött cél megkívánta.

Mint hogy azonban a kazánok, házasszéllérek és a kir. haszonvételek után eső 298,482 frt 37 kr földözésére, a főnebbi már allodialis természetű 4840 hold egészen nem kívántatott, azokból minden váltás alá eső telek után csak nyolcz, és így 464 telek után 3712 (azutal csak 1100 nsz. ölével mért) hold, jelesen pedig a Kondorosán esett 3272 holdon felül, a belső legelőből*) 440 hold határozatott e célra hihasíttatni s örök áron eladatni.

Hogy pedig ezen határozat célszerűsége annál világosabban kitűnjék, azon felül, hogy ezen holdak eladása nélkül, a lekötözött fizetéseket teljesíteni lehetetlen volt, megemlítendő:

a) hogy a közpénzen megvett 200 hold szerint további rendelkezésig, a közösen hagyott legelővel összesítettven, kitétt az érdekeltség legelője 11,704. /1200 holdat, és így minden telek után 25 100/1200 hold esvén bizonyos, hogy az urbéri állomány semmi tekintetben sem szenvedett esonkulást, — és bizonyos lévén

b) hogy ezen eladás nélkül azon terhet is egyesekre kellendvén kivetni, a tehetlenebb rész azok terhe alatt elsüllyed valaholott így, ha magában elegendő teheröltséget hisz a teher megbirására, a reá eső részt

*) Tisztán legelői illetmény. A legelő közösen kitétt volt 35,881. holdat. Az uraságnak megmaradt 20,330 hold. — Utakra, vízi gátakra külön fennhagyott még m. e. 411 hold.

**) Kiadott Kákán a Kovács-tele tanyáknál, az Ezüst szőlőknél, Csélinnél, és a Dési tanyáknál az egyes érdekeltek földjei mellett — azoknak kívánására.

egymásután, míg nem a szende Eliz mamája levelet küldött neki, hogy tiszteli, jöjjön már, de a nachtmuzik ne ismétlődjen többé!

Tehát mikor ezt az én kedves Miska barátomat magyar királyi bogarászul kinevezték, egyszersmind utasításul kapta, hogy tegyen egy körutat a dunántúli vidékeken, tanulmányozni a méhészet ottani előhaladottságát.

Miska barátunknak ez nagyon kapóra jött, mivel ő is dunántúli lévén, — működési teréről pedig Szilágy és a szomszédos megyék jelöltettek ki, — egy kedves unokanővére lakott Észtergom megyében, ezt most könnyű szerrel meglátogathatja, utba ejtven — hivatalból!

De nem ült ám vasútra, hajóra, vagy forspontos kocsiira, hanem Csanádmegye alsó részétől Szentesig meglépte a kilométereket, onnét Szolnokig, majd Budapestig, onnét meg Kiskálváig, a hol a Zsuzsa néne lakott, s a rendesen kijáró forspont és kilométerpénzt összegyűjtven, midőn lakhelyére vergődött, egy pompás Dzirzon-telepet rendezett be rajta! épen úgy, mint diákkorában, akkor is a legátio pénzén mindig kerétszékát, meg ojtóviaszokat vásárolt!

— De hát mikor jön már az Örszenéni?

szinte megvehette. Ellenkező esetben pedig az akként átengedett holdakból az egész váltás árának majd felét róttta le. Bizonyos végre,

c.) hogy a határban 3712 hold eke alá és azok birtokába kerülven, kik azzal bírnak, az egész természetű erő s így a vagyonosság nagy előhaladást nyervén, a váltási egyéb terhek megbirásához kívántató pénzerő nevezetesen gyarapodott.

Eladatni rendeltetett pedig ezen 3712 hold örökáron és a kir. haszonvételek gyakorlatának az az örökfelváltási szerződésben megállapított büntetés és eljárás terhe*) alatti kivétel, teljes és tökéletes tulajdonosi joggal oly módon, hogy azokért minden hold után évenként 12 frt s a hátralevőségnek ötös kamatja és így 6 év alatt 72 frt fizetessék a váltás. pénztárába, mi is évenként 44544 frtra, hat év alatt pedig 267264 frtra rugván, a kir. haszonvételeknek egész ára 31218 frt híjával földözve lett, mely hiány szintén hat évre osztatván fel, a regalék jövedelméből e célra lett fordítandó évenként 5203 frt és a hátralevőségnek ötös kamatja.

Ezen eladásnál megjegyzendő, hogy minden egyes érdekelt a maga illetőségére nézve elsőbbséggel birt, s a váltás alá eső birtokrésze utáni illetményt csak azon esetben tartozott másnak átengedni, ha annak árát kifizetni akarátja, vagy tehetsége nem volt: a vevő pedig akár maga illetményét váltotta, akár a más által odaengedett részt vette meg, tartozott mielőtt birtokába lépne, József napig minden hold után 12 p. frtot, három havi ötös kamattal együtt a váltás. pénztárába befizetni és így minden évi József-napon (márcz. 19.) ugyanannyit. Kik pedig ezen fizetéseket a kitűzött napra lefizetni elmulasztották, azok részbirtoka minden ünnepélyesség, vagy megintés előre járulása nélkül a város ügyésze által azonnal tetteleg elfoglaltatott s a nemfizetőnek kárára tartott árverés után minden rajta találtatával együtt eladatott, az addig befektetett bern-

*) A büntetés és eljárás a szerződés 14. pontja szerint 500 urb. és kir. arany, mely szöbéli peruton lett volna behajtható.

— Mikor? . . . hát majd annak idejében. Hagyj engem csak jámbor olvasóm a magam módja szerint beszélgetni, és épen ne légy kíváncsi! Azt okvetlen tudnod kell, hogy az én Miska barátom milyen nagy kutya-csont volt, ez az elbeszélés kíváncsiára szerint is szükséges, mert csak is ilyen felesleges huncfut működhetik közre olyan soha nem hallott dolog végbemenetelénél, minő az Örszenéni alább következő története az ő élete végén; mert hogy mi történt vele addig, az nem tartozik ide, a dologra meg épen nem, hanem hogy mi történt vele aztán, mikor az én Miska barátom nagy fáradtan úgy déltájban megérkezett Kiskálvára a Zsuzsi nénehez, az lesz a dolog fáciája. Tehát tessék csak sorára várni, minden előjön a maga rendén!

Ámde! ha aranyos pennával vetném is a betűt, még akkor se tudnám én azt olyan czifrán leírni, mint a hogy azt nekem az én kedves Miska barátom elbeszélte, ugyanezért én nem is írok, hanem engedem őt beszélni, mert hiába is, a másolat csak másolat marad mindig, az eredeti pedig originális lesz örökkön-örökké, tehát csak hadd beszéljen Miska barátom, a mint következik:

(Folyt. köv.)

házásokból csak annyiban maradván joga a nemfizetőnek, a mennyi az árverésen a megvevő által fizetendő sommából a hátralevő tartozásokon felül fennmaradt. A vevő fizetési könyvecskével és rendes szerződéssel láttatott el. Ha pedig az ekként eladandó holdak száma annyira menne, hogy azok megvételére szarvasi lakos nem akadna, — csupán ez esetben más — nem szarvasi lakos is lehetett vevő. Végre fenntartá az érdekeltség, mint közbirtokosság a részbirtokbani örökösödést azon esetre, ha a vevő minden örökös és végrendelet nélkül múlt ki.

(Folyt. köv.)

Magyar ipar.

Irta Nyáry Elemér gróf.

(Vége.)

A nagy és kis Rákos vize között elterülő homokos terepen, közvetlenül az országút mellett, halom emelkedik, amelyre pár évtized előtt hatalmas épületet emeltek: a legkiválóbb kisebb sörfőzőgyárat. Miként más iparágakban is tapasztaljuk, ezen sörfőzőgyár sem birta diadalmasan küzdeni le a nála sokkal nagyobb gyárak ellene is irányult versenyt; s így beszüntette a munkát. A gyönyörű nagy épület használatlanul állott, amíg a nevezett kiváló országgyűlési képviselő azt megvásárolta és a legújabb szakberendezések vívmányainak teljes alkalmazásával tűzfecskendőgyárrá átalakíttatta. Miként más iparvállalatainál, úgy e nagyszerű tűzfecskendőgyár korszerű berendezésénél sem sajnálta a tulajdonos még a legnagyobb pénzkidadásokat sem, ha azok azt eredményezték, hogy e kitűnően felszerelt magyar ipartelep nemcsak Ausztria, hanem más külállamok ilyenmű gyáraival szintén diadallal versenyezhesse a legjobb tűzfecskendő gyártásának dicsőségéért.

Az ügybuzgó gyárttulajdonos ezen áldozatkészsége azután máris szép gyümölcsöket termelt: az ország minden vidékéről, épúgy számos külföldi helyről egymást érik a megrendelések, ami annál természetesebb, mert aki a legújabb technikai vívmányok és a leghasznosabb találmányokra vett szabadalmak eredményét akarja tűzfecskendő alakjában beszerezni, annak — legyen az illető akár belföldi, akár külföldi — napjainkban a Tarnóczy Gusztáv-féle magyar tűzfecskendőgyárban kell vásárolnia.

Az ipartelep igen nagy; a felépítmények a gyármunkások, a kezelő-hivatalnokok, a mintarajzolók, a felügyelők és a gyárigazgató befogadására szolgálnak. És maradt még az épülettömbben alkalmas helyiség: kocsiszínek, istállók, raktárak, irodák, szép magánlakás — a gyárigazgató — s oly vendéglő részére, ahol a telep alkalmazottjai teljes kényelemmel erősíthetik magokat üdvös munkájokra.

Érdekes a gyártelep pompás műnelveinek s óriási raktárainak megtekintése; kivált ha ily alkalomkor az örömet látott érdeklődőt a gyárigazgató, Detrich Gyula ur, szíves kalauzolni. Hát bizony egy-két óra alig elég arra, hogy ezen mintagyár működéséről saját szemünkkel gyűjtsünk csak kisebbmértű tapasztalatokat is; mert a szemlélni való oly rendkívül sok, miszerint annak beható méltatására nemcsak órák, hanem napok szükségesek. Ámde ha Detrich Gyula igazgató szíves az örömet látott vendé-

get kalauzolni a műhelyek, raktárak, festőszínek, olvasztók stb. valódi útvesztőjében, akkor 1—2 órai, viszonylag rövid idő alatt is kellő betekintést nyerünk a legelső magyar tűzfeckendőgyár közhasznú működésébe; mert oly, még a laikus által is megérthető szakavatottsággal fejtegeti, magyarázza meg a látottakat, mely honunkban bizony páratlanul áll. S ez okból Tarnóczy Gusztáv gyártulajdonosnak ezen ipartelep minden látogatója szerencsét kíván, hogy ily elsőrangú szakértőt sikerült tűzfeckendőgyára igazgatójául megnyernie. A gyár helyiségeinek rendkívüli szakavatottságot bizonyító beosztása szintén a gyár-igazgató sikerült munkája: minden műhely ott lett fölállítva, berendezve, ahol legalkalmasabb a helye. A szinte beláthatatlan-végű kovács-műhelyek; a kétemeletnyi térfogatot nyert lakatos-műhelyek, ahol a kézimunkához a gépmunka társul oly gépek útján, melyek szinte csodások; a festők óriási színjei; a bodnások hatalmas területen berendezett műhelyei stb. külön-külön épely érdemesek a megtekintésre, mint együttesen. A rézöntő-kohók pedig sajátlagos különlegességei e gyárnak. A szinte megszámlálhatatlan raktárak között a szénraktárak époly nagyterjedelműek, mint a szellős padlásokon berendezett tűzfeckendő-főlszerelvények raktárai. Ezekben sokat-érő szerelvények vannak fölhalmozva: hosszú gummi-csövek; sárgarézcsapok; gépcsavarok, melyek halmozott képeznek; tömlők stb. A festőszinből kikerült, teljesen kész tűzfeckendők hosszú sorba állítva lesik az időt mikor a vacsi-köruton felvő raktárba vitetnek és onnan szétküldetnek.

Ámde a legelső magyar tűzfeckendő-gyárnak nemcsak érdemei vannak: a legjobb tűzfeckendőt gyártván, hanem abban is páratlanul áll honunkban ezen iparág terén, hogy ügykezelése — magyar! Magyar szó hallatszik a műhelyekben; magyar könyvvitel áll fenn irodáiban; magyar szellem lengi át működését. Sajnos! ezt bizony nem tapasztaljuk azon tűzfeckendő-műhelyekben (egyikök-másikok „gyár“-nak képzeli és híreszteli magát!) melyek harangöntés, vagy egyéb főfoglalkozás mellett úgy mellékesen tűzfeckendők készítését is űzik — honunkban, dédelgetői lévén a német munkavezetésnek, a német könyvvitelnek, a német szónak és a germán szellemnek.

És ezen gyártelep majdnem a végételenig fejleszthető, amennyiben a fölépítmény alatt gyönyörű helyiségek nyulnak el, amelyek ezelőtt mesterséges pin-czéknek használtattak, ugyanis oldalt homokkal töltettek föl. Ha most ezen mesterséges homokbuczkák eltávolítottak, a falak kiszabadulnak, s minthogy azok nemcsak a Duna szempontja, de néhány lábbal az országot színvonala fölött is épültek, kitűnő, száraz, világos műhelyekül használhatók, ha a gyárüzeme annyira fokozódna, hogy a mostani helyiségek nem volnának elegendők. Hogy az olvasó magának fogalmat képezhessen ezen ritka-nagyságu helyiségek terjedelmé felől, felemlitem, miszerint a 14, eddig igénybe nem vett helyiségek körülete 5000 lépésnél, azaz félmértföldnél hosszabb, vagyis szakszerű

kiszámítás szerint 1000 gyári-munkás számára eléggé terjedelmes.

Az elmondottakból kitűnik, hogy minél nagyobb s minél korszerűbb-berendezésű valamely gyár, annál jutányosabb és olcsóbb áruval bír a vevőknek szolgálni, amely áru minden körülmény között jobbminőségű és olcsóbb, mint bármelyik műhely mégoly kitűnő készítménye.

A tűzoltó-intézmény gyors elterjedésének főhátránya tehát abban rejlett, hogy nem volt az országban kellőleg felszerelt tűzfeckendőgyár. De ami nem volt, hála Istennek! már van.

Napról napra élénkül az üdvösmozgalom a honi ipar érdekében. Bizonyos, a legjobbat kívánjuk ezen üdvösmozgalomnak; de azért a tűzfeckendőgyártás terén máris azt merjük hangsúlyozni: „Egyedül akkor pártoljátok a honi ipart, ha az jutányosabb és olcsóbb, tartósabb és jobb tűzfeckendőket nyújt nektek, mint a külföldi gyártmányok, vagy pedig azon műhelyek tákolmányait melyek ama műhelyek már elavult berendezései folytán szinte szóba sem jöhetnek.“ Nincs okunk attól félni, hogy ily merész kihívás legkisebb kárt is okozna a legelső magyar tűzfeckendőgyárnak; mert annak kitűnő gyártmányai jelenleg mind a bel- mind a külföldön: legjutányosabbak, legolcsóbbak, legtartósabbak s legjobbak. Egyébiránt, erről már mindenütt meggyőződtek, ahová Tarnóczy Gusztáv tűzfeckendő-gyárából szereztek be azon gépet, amely a leghasznosabbak egyike a 19-ik század polgáriassodott emberére nézve.

Menjenek hát minél számosabban el a derék vidéki tűzoltók ezen pompás gyárba, hogy lássák, mily tökélyű már ezen szakmában is a magyar ipar.

TANÜGY.

Értesítés az 1890—91. tanévre tartozókról a szarvasi főgymnásiumban.

Az 1890—91. tanévre a beiratkozások szept. 1., 2., 3. folynak le.

A nyilvános tanítás megnyílik szept. 4-én.

A múlt tanévben vizsgálatról elmaradni kényszerült nyilvános és magános tanulók utólagos vizsgálata volt aug. 29. Engedélyezett javító vizsgálatokra állanak szept. 1-én az V—VIII. osztályaibeliek. A határnapról megkésők az iskolai év küszöbén feltorlódo munka miatt utóbb alig lesznek vizsgálhatók s egyedül magukat okolhatják, ha osztályismétlőkül maradnak.

A gymn. egyes osztályokba a törvény értelmében 60-nál több nyilvános tanuló fel nem vehető. Ezen körülmény okul szolgáljon arra, hogy a beiratkozni óhajtok kellő időben jelentkezzenek, nehogy megkésve csak magántanulói minőségben váljanak be-vehetőkké.

Magántanulókul belépni kívánók fölvétele szept. 20-ig nyitva van. Ezen túl jelentkezők felvétele nehézségekbe ütközik, sőt ha a megkésés elfogadhatólág meg sem okolható, a fölvételre igény sem támasztható.

Beiratkozáskor, főleg olyanoknál,

kik először jelentkeznek az intézetnél, a t. szülők, vagy gyámok jelenléte kívánatos. A fölvételnél előmutatandó a keresztlevél, himlőoltási, esetleg újraoltási bizonyítvány. Ki az I-ső osztályba belépni óhajt, az a népiskola IV. osztályáról szóló törvényes bizonyítványt is szerezzen. A bizonyítványai szerint gyengén osztályozottak díjtalan fölvételi vizsgálatnak lesznek alávetve, s hiányosnak mutakozó előképzés esetén, vagy épen nem, vagy csak föltételesen vehetők fel a gymnásiumba. A fölvétel korbéli-kelléke, hogy az I-be belépni óhajtó már 9-ik élet-éven túl legyen s 12-től sokkal ne haladja.

A felső osztályokba lépők rendes bizonyítvánnyal — nem időszakai értesítővel — tartoznak igazolni végzett tanulmányaikat és tanfolyamaikat. A nálunk végzetek is egyszerűsítik a fölvételt, ha előző tanévról nyert bizonyítványaikat beíraskor felmutatják. Az újonnan belépők bizonyítványai a irattárba záratnak, hogy szükség esetén a fölvétel alapját azok előmutatásával igazolni lehessen. Ezen letéti bizonyítványok utóbb kívánatra — térítvény mellett — kiadhatók.

A szarvasi főgymnásiumba lépők fizetni tartoznak:

a) Az először beiratkozók fölvételi díj 1 frtot.

b) Kivétel nélkül minden beírott tanuló fizeti az év elején az orvosi díjat (1 frt), a tanár nyugdíjra eső illetéket (50 kr), tanszerpénzt (1 frt 20 kr), a torna-, rajz- és fürdői díjat (I—IV. — 5 frt; V—VIII. — 3 frt), a tanítási díjat, vagy legalább ez utóbbinak félévi részletét. A tanítási díj aztán helybeliekre 10 frt, esperességbeli ág. evangélikusokra 14 frt, s az esperesség kötelékén kívül állókra 18 forint. Az izraeliták a beírás, orvoslás és tanárnyugdíjra eső illetékek kivételével a többi díjnak kétszeresét fizetik, vagyis torna-rajz fürdői díjban 10, illetve 6 frtot, tanszerpénz czimén 2 frt 40 kr, s tanítási díjban egész évre 36 frtot.

c) az alumneumban (déli étkező) fölvételni óhajtok, ha nem az esperesség kötelékébe tartoznak fizetnek 10 óra 50 frtot, mely összeg félévi részletben is törleszthető. Esperességünk adózó hivei, ha azon felül szegénységet közokirattal bizonyítják (községi előjáróság kiállítja, illető lelkész ellenjegyzéssel) fizetnek 10 óra 30 forintot. Ugynezen kedvezményes csoportba más esperességek szegénysorsu növendékei is felvehetők hasonló feltételek mellett. Sajnálattal jelentem azonban, hogy a görög keletiek és az izraeliták hasonló kedvezményre igényt nem tarthatnak, mert sem főgymnásiumunk fenntartásának terheiben velünk nem osztoznak, sem hasonló intézeteikkel hitfeleinknek viszonzó szolgálatot nem teljesítenek. Ösztöndíjak s egyéb iskolai jótétemények kiosztásában is bizony nem felekezeti szűkkeblőség vezet bennünket, de azon a történeti fejlődéshől kiérthető helyzet, hogy nagyon is önrönkre s felekezetünk áldozatkészségére lévén utalva, nem győzzük támogatni azokat, kik bennünket nem támogatnak.

d) A konviktusra (esti étkező) járók 10 óra 34 frtot fizetnek. Ez összeg félévi részletben is törleszthető. Elszámolási nehézségek s az előleges gondoskodás terhei nem engedik sem azt, hogy az évi díj havi részletekben törlesztessék, sem azt, hogy a belépő félév letelte előtt időközben ki s újra belépjen.

Altalában önkéntes teherviselésre, pontosságra, kötelezettségek teljesítésére az által is hatni óhajt főgymnasiumunk, hogy a tanulóságot tartozásainak pontos lerovására szoktatja. Kik a díjakat figyelmeztetés dacára pontosan nem törlesztik, a vizsgálatokhoz nem bocsáthatók s így megeshetik, hogy tanévet vesztenek.

e) Végül a gyermekeiket nálunk iskoláztatni kívánó s nem helyben lakó szülőket tisztelettel kérem, legyenek óvatosak kedveseik lakásbeli elhelyezésénél. Épen nem közönyös a fejlődő ifjura, hogy kinél, kikkel, minő környezetben tölti a tanévet. Egészség, jóllét, nyugalom, serkentő jó példa nem minden tanuló lakáson található előnyök. Ezért tanácsos személyes tapasztalások alapján bölcsen intézkedni azok érdekében, kiket a gondviselés kezeinkre bízott, s kik épen a zsenge korban viaszhoz hasonló módon alakíthatók a szerencsés, vagy kevésbé szerencsés fejlettségű környezet behatásai szerint. Különbözik a tanárok mindegyike s magam is szívesen adok felvilágosítást és tájékoztatást azoknak, kik a vitelbér beküldése által válasza köteleznek kérdő leveleikkel. A felsoroltak figyelembe vételét kéri

BENKA GYULA,
igazgató-tanár.

Tudnivalók az 1890—91-ik tanévre, a helybeli polg. leányiskolában.

A tanítás szeptember hó 4-én veszi kezdetét. A növendékek felvétele szept. 2., 3., és 4-én történik a leányiskola helyiségében d. e. 10—12-ig.

Azon növendékek, kik intézetünk valamely osztályába (az első elemi osztályt kivéve) belépnek s az előző tanévről rendes bizonyítványt nem mutathatnak föl, fűlvételi vizsgálatot tartoznak teljesíteni.

Azon t. szülők, kik leánygyermkeiket az intézetbe hozzák, ez által a társulat évi rendes tagjaivá válnak s az illető osztályok szerint megállapított tandíjakat fizetik. E tandíjak a következők:

az I. és II. elemi osztályokba lépők fizetnek havonként 2 frt 50 kr; a III. és IV. elemi osztályokba lépők fizetnek havonként 3 frt 50 kr; az I. és II. polgári osztályokba lépők fizetnek havonként 4 frt 50 kr; a III. és IV. polgári osztályokba lépők fizetnek havonként 5 frtot.

Azon növendékek, kik a a polgári osztályok bevégezése után, mint kézimunka-tanfolyamot tanulók az intézetbe bejárni óhajtanak, havonként 2 frt 50 kr tandíjat fizetnek.

MORAVCSIK GÉZA,
intézeti-igazgató.

MI UJSÁG?

— **A békési ev. esperességi gyűlés** — Orosházán — Veress József lelkész és orsz. képviselő indítványára egyhangúlag öröndetes tudomásul vette Csáky Albin gróf kultuszminiszter rendeletét az illetéktelen keresztelés ügyében. Az orosháza-vásárhelyi földadózási ügy rendkívül érdekes vitát provokált. Az ügyet végre kiadták a bizottságnak. Szeberényi Andor ismertette ezután a zsinati bizottság működését. Jelentette, hogy Veress nagy buzgalommal működik s majdnem teljesen elkészült zsinati munkálatával, melyet Szeberényi megbecsülhetetlen kincsnek nevez. A kerületi gyűlésre felküldetnek: Achim, Veress, Csepregi, Frint, Koren, Havár, Zay gróf, Székács István és József, Bendl és Vidovszky. Draskóczy makói pap az esperest megtámadta, a miért fegyelmi bizottság elé állítja. A kerületi követeket megbízták, hassanak oda, hogy a leánynevelőintézetet ne Selmece, hanem Orosházára tegyék. Közlebből minket érdeklő tárgyai voltak a gyűlésnek: az esperesség saját felelősségére megengedte, hogy főgymnasiumunkban a görög nyelv már a külsőben álló tanévben fakultatív tárgy gyanánt taníttassék. Öröndetes tudomásul szolgált főgymnasiumunknak a helyb. takarékpénztár nagy lelkű adománya által lett anyagi gyarapodása, nem különben az igazgatói jelentésnek azon része, mely a tanintézetnek — a kormány hiv. közegei részéről is elismert — szellemi felfröszeléséről nyújt tájékoztatást. Igazgatótanárra 3 évre újból Benka Gyula választott meg egyhangúlag. A Benka Gyula által szerkesztett Chordál-könyv, véleményadás végett, egyházzenei szakértőknek kiadatni határozatott. Az esperesség a múlt év végén szükségessé vált két nyugdíjaztatást megengedte s ezzel kapcsolatban a megválasztott két új tanár beállításáról helyeslőleg tudomást vett. Krajcsovits Soma h. tanárt pedig rendes tanári minőségben állandósította.

— **Esküvő.** Lukesch Flóra k. a. t. a kapuvári áll. polg. leányiskola derék tanítónőjét, n. Lukesch F. szarvasi tanár leányát f. hó 28. vezette oltárhoz Szarvason (Gáspár Endre, kapuvári polg. isk. tanár. Állandó boldogságot kívánunk az új párnak.

— **Alakuló gyűlés.** A helyb. polg. leányisk. társulat folyó tanévi alakuló gyűlését Hétfőn, szept. hó 1-én tartja meg az intézet helyiségében. Főkéretnek a t. érdeklődő szülők, hogy amennyiben az aláírási ívet még nem írták volna alá, de leánygyermkeiket az intézetbe járatni óhajtják, jogaikkal élve e gyűlésen megjelenni szíveskedjenek. — Az igazgatóság.

— **Halálozás.** Ki ne ismerte volna a jó öreg Raksányi bácsit? Most is előttem áll az ő kedélyes alakja, amint lassú lépteivel a nagy uteszán a gym. felé haladt tréfásan kötődve az útjába került gyerekekkel. Évek óta nem élhetett ennek a kedvtelésének, szobához kötötte a nagy kor. Ezek az évek, már csak csendes álmódzás voltak: míg végre e hó 25-én 92 éves korában örökre elszenderült a régi jó idők ez a kedves alakja. 27-én d. u. 4 órakor temették el közrészvét mellett vejének: Dancs Béla városi jegyzőnek lakására. — Orosházán f. hó 29-én hunyt el özy. Paál Józsefné szül. Rétalapi Hlatky Viktoria Urné, életének 79-évében. Szombaton d. u. 4 órakor helyezték örök nyugalomra a szarvasi r. kath. sírkertben. Nyugodjék békével!

— **Krajcsovics Soma.** lapunk jeles munkatársa, a békési ág. h. ev. esperességnek imént tartott évi közgyűlésén a szarvasi főgymnasium rendes tanárául egyhangúlag megválasztott, Öszinte szívből gratulálunk munkatársunk megérdemlett előléptetéséhez!

— **Irodalmi pályázat eredménye.** A Luther-társaság által hirdetett pályázat, melynek tárgyát a magyar reformáció történetéből merített elbeszélések képeztek, szép eredménnyel végződött. Öten pályáztak rá, s mind az ötnek munkája elfogadlatott kiadásra. A pályázók közül ketten közelebből érdekelnek bennünket. Egyik Hörk József, eperjesi akadémiai tanár, ki ez évben főgymnasiumunknál az érettségiéken kormányképviselői minőségben működött, s ki nek műve első helyen lőn méltatva. A másik lapunk egyik buzgó munkatársa: Keviczky László, kondorosi ev. lelkész, kinek ezen irodalmi sikeréhez őszintén gratulálunk!

— **Meghívó.** A szarvasi társ. kisdudovoda sajtó pénztára javára 1890. szept. 3. a gr. Károlyi kertben táncmulatságot rendez. Belépti díj: személyjegy 50 kr., családjegy 1 frt 50 kr. Kezdeté 5 órakor. A kisdudok kivonulása d. u. 2 órakor. Kedvezőtlen idő esetén a táncmulatság a „Bárány“-vendéglő nagy termében tartatik meg. Felhívások köszönettel fogadtának és hírlapilag nyugtáztatnak.

— **Visnyovszky Sándor** mérnök, a kit gazdánk kondorosi és a haláztelki birtok felmérésére szerződtek, pnteken távozott környékünkről, sietve zágrábi vasút építési vállalatához, hol már szerződése értelmében késett, s e miatt nagy veszteség érte a kitűnő ifju mérnököt.

— **Ártézikutunkban** még egyre fokozódik a naponként felszökkelő vízmenység. Újabb megállapítás szerint 472.200 liter víz bugyog fel 24 óránként. S ez a víz villóolajat tartalmaz. Eddigél még csupán Püspök-Ladányban tapasztalták ezt az ártézikut vizén, hol a világításra alkalmas olajat arra alkalmas készülék segítségével kiválasztva, a vasúti indóház helyiségeinek éjjeli megvilágítására fordítják. Nálunk is lehetséges lesz a villó-olajtartalomnak ilyen hasznosítása.

— **Bátorságból szerencsétlenség.** Jánosy Géza káoszertetnek öröndő derék kondorosi gyógyszerész, csaknem áldozatává lett buzgóságának. Szerkamrájában levő phosphorkészletét mentj meglekinteni, s épen jókor, mert arról elpárolgott a víz és a veszedelmes anyag erősen füstölgett. Ekkor hirtelen pokróczot borított reá, fölkapta a már lángra lobbant szert, s rohant volna vele kifelé, ámde az ajtó betevődött s amíg azt — két kezében a pokoli szert tartva — lábával nyitásra lódtani igyekezett, a láng belekapott ruháiba, úgy hogy mire néhány pillanat múlva kijuthatott s kilökhette az udvarra a lángoló esomagot, ő maga már lángban állott. Rögtön a kútnál levő vizes kádhoz futott, abba magát bele vetette, de már kezein, mellén és térdén felül súlyos égési sebeket szenvedett. A faluban tűzoltárma keletkezvén, csakhamar összefutott a lakosság és a sziporkázó s óriás módra füstölő phosphort a mennyre-annyira eloltották. Füstölt biz annak a helye még másnap aug. 22-én is, mignem mindent elástak a derék gyógyszerész égett ruháival együtt. Így menekült a falu, talán egy nagy veszedelemtől; de az ifju gyógyszerész — ki gyógyulás czéljából szülőihez utazott — még

sokáig fogja sínyleni bátor cselekedetének, rá nézve majdnem végzetessé vált-következményeit.

— **Ovodai közgyűlés.** A helybeli társulati ovóegyesület f. hó 17-én tartotta évi-közgyűlését, melynek főtárgyát az El-nöknek a pénzügy állásáról szóló jelentése képezte. — E jelentésből azon öröndetes eredmény tűnik ki, hogy az ovóegyesület anyagiilag teljesen rendezett, s évről-évre virágzóbb állapotban van, úgy hogy immár az államsegélyt sem kénytelen igénybe venni. — Eme kedvező fordulatot egyrészt a szülők pártolása teremté meg, kik belátva az ovodák fontos intézményét a kis gyermek első fejlődését illetőleg, bizalommal küldik oda gyermekeiket; más részt a nagy közönség anyagi — erkölcsi támogatása, mely az egyesület javára rendezett táncmulatságok iránt tanúsított élénk érdeklődésben mutatkozott. Ez tette lehetővé, hogy az utolsó majálisnak is 114 forint volt a tiszta jövedelme. — Ez érdeklődés alapján bizton merjük remélni, hogy a szülők és a nagy közönség, városunkban létező mindkét ovodát, mint kis gyermekei jöltevőit, mind buzgóbban fogja felkarolni!

— **Dögös út.** Szarvastól Kondoros felé vivő úton, különösen a Szt.-András határában levő új csárda környékén az út árkában szendereg vagy 4 db elhullott malacz, továbbá ismét egy-egy kutya; a malaczokia csak akad temető szövetkezet az élő kutyák és varjak képeben, amde a kutyák tetemét nincs a mi befogadja. Ugy látszik a lakosság ottan nem bírja elviselni a város gondolatát elhullott állatjait illetőleg, s érezni akarja jelenlétüket kimúlásuk után is.

— **Osztják a földet** Kondoroson, hol Visnovszky mérnök befejezte munkáját, s most már az egyes paléták sorshuzás útján fognak jövődő birtokosaikra átszarmaztatni. Aftulajdonképeni megosztást késleltette köröstarasai után áthelyezési ügye, melynek sorsát a napokban döntötte el az alispán, a konzorciumra nézve kedvezően.

— **Helyreigazítás.** A vörös kereszt mezőberényi fiókja által M. Berényben 1890. aug. 14-én rendezett hangversenyen közreműködött hölgyek közül a műsorban fel-említettéken kívül még Kuczián Zsuzsika és Linka kisasszonyok is közreműködve, mint-hogy nevék a nyomtatott műsorból véletlen tévedésből kimaradt, indítatva érzem magam ezen engem terhelő tévedést ez úton helyre pótolni s tőlük szíves elnézést kérni. Kollár János, v. k. egyk. jegyző.

— **Hová lett a kutak vize?** Szarvason, mint egyébként is a nagy szárazság következtében kiapadt a kútvizek forrása. E jelenséget azonban néptünk onnan magyarázza, hogy mert a „Frézi kutja“ nagyon mély és annak sok vize van, egyéb kútainkból is a víz mind oda szívárog, mert minek menne fel, ha lemehet, a mi természetesebb? De hiszen! jönne csak a felhőből is lefelé már egy kis esőzés, a kutak is megbeesülnek magukat!

— **Nyilvános számadás.** A mezőberényi v. k. egyleti hangverseny összes bevétele 139 ft 10 kr. Felülfizetett M. Braun József jegyző ur 1 frtot; meghívójukat ki-váltották Nt. Szabó János esperes ur 1 frttal, T. Jengyel Viktor postamester K.-Tarsáról 1 frttal, Herczberger Dániel ur 2 frttal, az emelvényhez szükségelt deszkát szíves-ségből adta Bihaly József ur. Kiadás 133 ft 04 kr., e szerint tiszta bevétel maradt 6 ft 06 kr.

— **Hirtelen halál.** Kondoroson Kunos János szabómester kibéresét. Forkasinszky Hagács Imrét aug. 27-ére virradó reggelén halva találták. Gazdája még 3 órákor reggel felkeltette a fiút, hogy lássa el a lovakat, ezt meg is cselekedte, s két órával később már halott volt. Jelentés után járásunk főszolgabírája is kiutazott a színhelyre; a hulla vizsgálatánál azonban semmi gyanus körülményt nem észlelt a vizsgálat, s megállapított, hogy a béres-fiu szívhűdésben halt el. Valószínű, hogy az akkori hűvös éjszaka volt ártalmára, a különben gyöngébb egészségu fiúnak, kit nevezett gazdája igen kedvelt szelid magaviselete és hűségeért.

— **Kutya-adó.** Tisztelt Szerkesztő Ur! Mialatt néhány hétig a vidéken kerestem fürdőzés nélküli üdülést azon biztos tudatban, hogy városunkban ugyis részesülök bőven porfürdőben, azalatt ebben a „kutya“-melegben Szarvas város előjárósága a „kutya“-adóval foglalkozott, mit úgy tudtam meg, hogy alig adtam át magamat a pihe-nésnek, már is látogatás zavart meg. Képzelteti bámulatomat, midőn egy atyafi azzal állit be hozzám, hogy az ő Bodri kutyája, mely legujabban az adófizetők sorába véte-tett föl, jobb létre szenderült. „Mit tartozik rá a maga kutyája barátom!“ — kérde-m én. „Hát nem tetszik tudni — mondja az atyafi — hogy ha valakinek két kutyája van, az egyik után évenként 1 frt k u t y a -adót kell fizetnie? De ez én csak hagyján, kérem, de most jön a bökkenő. Ez az én Bodrim a bejelentés után annyira szívére vette azt az adót, hogy biz az a más világra költözött. (Valószínűleg elpusztította a kópé. Szedő.) Most azonban az adóját csak úgy akarják az urak törlésbe hozni, hogy hát hozzák attól a — követem alásan — kutya-peczértől elhalálozási bizonylatot. Azért jöttem volna hát a tekintetes uramhoz, hogy kell-e arra a bizonylatra 50 kros „stempli“, s nem lesz-e baj a százalékkal?“ No már erre erőt vett rajtam az édes kaczagás, s azon megnyugtatóssal küldtem el, hogy majd kérdést intézek a t. Szerkesztő urhoz, s ha tőle bizonyosat hallok, (A dolgot tanulmányozni fogjuk. Szerk.) tudatni fogom azt Urambátyámmal, bár a bélyegtörvényt nem egyszer forgattam, erre ez ideig felvilágosítást nem adhatok. Teljes tisztelettel Cupidó.

— **Szerencsétlenség.** Peres Pál helybeli kir. járásbírósi kézbesítő 7 éves kis fia pár nap előtt játszás közben oly szerencsétlenül esett hogy nyaka kifíczamodott s ennek következtében folyó hó 30-án reggel kinos szenvedés után meghalt.

— **Endrődön,** folyó hó 29-én tűz ütött ki Hroncsok Teréz házában mely alkalommal 3 ház összes mellékhelyeivel együtt elégett. — Hogy a tűz nagyobb mérvben nem terjedt el — annak tulajdonítható, hogy szélesend volt s a lakosság a faluban tartózkodván minden erejével a tűz localisálásán fáradozott.

Tűz a vonaton. A tegnap délutáni személyvonat 1 órai késedelemmel érkezett be a pályaudvarba. A késedelemnek az volt az oka, hogy a mozdony utáni teherkocsiban lévő olfa, a mozdonyból kijövő szikrától meggyuladt. A kalauz éberségének köszönhető hogy a késedelemnél egyéb nagyobb baj nem származott az utasokra.

— **Jégeső** volt folyó hó 26. Oroshá-zán, mely 10 perczig tartott.

— **Vörös kakas.** A forró szárazsággal együttjáró országos csapás hullámai, hób-zánk is eljutottak. Az elmúlt héten nem kevesebb, mint 4 esettel gazdagodott városunk határában a tüzesetek száma. A hét elején Kondacs Samunak és Busy külesárnak buzakereszjei estek a tűz martalékául; Pente-ken d. u. a kákai határban 2 tanya égett le, ugyanaz nap éjjel pedig a temető utcán levő kása-malom gyuladt ki ismeretlen okból s bár polgárságunk Tepliczky János fáradhatlan közséi bíránk rendezése mellett derekasan működött, mégis csak nehezen sikerült a pusztító elemet megfékezni, s az egészen leégett malmon kívül a szomszédos épületek (egy ház és egy istálló) tetői is áldozatul estek. — Az isten-keze int, hogy szervetkedjünk a csapások elleni védekezésre. Felhívjuk olvasóink figyelmét az e tárgyra vonatkozó többi közleményeinkre.

— **Térzene.** Hogy mily életre való gondolat volt a helybeli fiatalság részéről a hetenkénti térzene létesítése, mutatja az eredmény. — Eddig folyton szépszámu intelligens közönség gyűlt egybe a Károlyi-féle kertben, s a vidám zene hangjainál úgy a táncban, mint az asztalok körül a legfesz-telenebb jókedv uralkodott.

— **Kaszinói választmányi ülés.** A helybeli kaszinó f. hó 14-én választmányi ülést tartott, melyen egy háromtagú bizottság küldetett ki a kaszinóssal való szerződés feltételeinek megállapítására.

— **Vasutügyünk.** A szarvas- illetve mezőtúr-mezőhegyesi vasutvonal ügye, melyre az előmunkálatok még ezelőtt egy évvel engedélyeztettek, — még mindig stagnál. A vállalkozó Soenderop és Társacég ugyanis mindaddig, míg a most már a befejezéshez közelő kót-dévaványai vasutvonallal el nem készül, más vállalatba, s így első sorban a mi megfeneklett vasutunk tovább mozditásába sem bocsájtkozhatik. Addig is, míg az előmunkálatok megkezdődnek, a részvényeket fogják kibocsájtani. Értesülésünk szerint két millió kétszázezer forint értékű részvények fognak kibocsájtani, mint amennyit a 44 kilométer hosszúságra tervezett vonal költségeinek fedezésére előirányoztak.

Az aradi kiállításról.

A f. é. aug. 2-án Aradon megnyílt kiállítás, melyen Délmagyarország hét vármegyéje mutatja be gazdasági és ipari termékeit, valóban a legszebbben és legjobban sikerülték közé tartozik. Nemcsak lamulásgos szemléltetésre, de sok irányú élvezésre és gyönyörködésre is nyújt számtalan alkalmat, melynek felhasználását ne mulasztja el senki, kinek csak módjában van azon csekély áldozat meghozása, mit manapság az Aradra utazás költsége okoz.

A kiállítás a Marosparti ligetben, legszebb az oddig Magyarország vidékein látottak között. Belépve a kiállítási területet övező kerítés kapuzatán, igen szép képet pillantunk meg. Szemben a 2000 méter tért elfoglaló iparsarnok, tornyos, dekorált díszes épület; jobbra előtte oldalt a kiállítási iroda és jury-pavillon, balra, szemben a borkiállítási pavillon, igen tetézetős arányokban. Az iparsarnok jobb oldalával szemben nyulik párhuzamosan a gépcsarnok, baloldalával szemben pedig a gazdasági csarnok mind zsufolya a legérdekesebb és legszebb tárgyakkal. Ezek mögött a liget úde csor-jái között a festői szépségu erdészeti pavillon, számos, szebbnél-szebb apró pavillon szomszárva; különösen szép a nagy vendéglő, nagy aszfaltozott tornusszával, hol estéken katonazenekar és a legjobb cigánybanda hangversenyez a kiállítás területén nappali tenygyben usztató villanyvilágítás mellett.

A kiállítási terület szomszédoságában, az ipartestületi házban van elhelyezve a művészeti és régészeti kiállítás, négy teremben igen becses és érdekes műtárgyakkal, melyek között a legnagyobb érdekeltséget keltik a szabadságharczi erek-lyék, ezek között Damjanich munkája, diadardja s a kivégeztetése előtti éjszakán plajbászszal írt má-

VARCA JÓZSEF.

